

geloofwaardig te motiveren in hun handelen (en in hun acteren), maar wat de acteurs hier neerzetten is je reinste cabotinage. Ze hanteren de grofste theaterclichés maar maken die nooit functioneel. Een cliché kan dienen om een karakter of handeling tot zijn essentie te herleiden en zo een diepere betekenis te openbaren. Het is ook mogelijk dat het cliché effectief wordt in een parodiërend kader, maar in dit eerste deel zijn alle persiflages losse sketches, abrupte veranderingen achter elkaar, zonder dramaturgische of conceptuele lijn. En Gilis' tekst-analyse staat in functie van de hoofdzakelijk op effecten berekende parodie, die echter theatraal te vaag en te betekenisarm blijft.

Een uitweg uit deze oppervlakkigheid is het brengen van meer samenhang, een consequentere en meer zuivere persiflage, vooral in de afzonderlijke scènes. Dit gebeurt gedeeltelijk. Clavigo komt bij Carlos die hem om zijn plotse, weinig gemotiveerde ommekeer uitlacht. De intrigant Carlos haalt Clavigo over om de Beaumarchais aan te klagen wegens chantage en koppelarij. Ze smeden dit complot quasi geheimzinnig: opnieuw wordt de ernst geridiculiseerd. Clavigo's hernieuwde besluiteloosheid kon terug thematische diepgang in het drama brengen, en dat wil Gilis blijkbaar per se vermijden. Het moet een stuk blijven over oppervlakkige ongeloofwaardigheid, en in deze scène wordt dat voor het eerst geloofwaardig (sic) gemaakt. De gevoelsevolutie is gemotiveerd in haar resultaten. Hetzelfde geldt aan de overkant, waar de Franse delegatie het deurwaarders-exploot van Clavigo ontvangt: hierop volgt een uitbarsting van uitzinnige wanhoop. In zijn driestheid wurgt de Beaumarchais ten slotte Marie. Daarna stort iedereen zich op iedereen en over deze chaos valt het doek. Als het terug opengaat zie je de acteurs de scène opruimen en het lichaam van Marie wordt boven op een namaakrots als een madonna geïnstalleerd. Er is een begrafenis naar Amerikaans model geënceneerd, en iedereen laat zich betoveren door de valsheid. Als de Fransen merken dat Clavigo aan Mariës voeten ligt, zijn ze verontwaardigd en een woeste Beaumarchais wurgt Clavigo op zijn beurt. De 'funeral director', een door Gilis bedachte figuur, tracteert ten slotte iedereen op een borrel, en als de bel gaat is het spektakel afgelopen.

Gilis heeft zijn doel bereikt: alles is belachelijk gemaakt, alles is geparodieerd. Goethes poëzie, Goethes thematiek, het gedrag van de personages — ook dat van de acteurs, maar dat kan niet de bedoeling geweest zijn — en een aantal eigentijdse uitingen van valsheid. Maar tegelijk heeft hij ook alle betekenis mogelijkheden, die verder gaan dan voor de hand liggende persiflages, vernietigd. Gilis ondermijnt zijn eigen subversie, lelijkheid wordt kitsch, bewuste clichés

worden cabotinage. De actuele verwijzingen zijn grotesk en functioneren niet in de voorstelling. Ze gaan hooguit de verveling tegen, maar dit is een betekenisvoorwaarde en geen resultaat. De belangrijkste achtergrond van dit falen is de dramaturgische oppervlakkigheid. De vertaling banaliseert een op zichzelf al middelmatige tekst. De acteurs hebben zich in hun interpretatie beperkt tot het vernis van de parodie, en niet met mogelijke referenties van deze betekenisverdubbeling (karakter plus karikatuur). Gilis parodieert alles, maar verbindt in de opbouw zijn sketches niet met elkaar. De overvloed van verwijzingsmogelijkheden slaat om in betekenisarmoede. Het blijft onbegrijpelijk waarom Gilis dit zwakke melodrama van Goethe gekozen heeft, als hij er met opzet geen ruggegraat wil insteken.

Na een niet-geïnterpreteerde *Der Auftrag* levert Gilis een over-geïnter-

preteerde *Clavigo* af: de regisseur is even besluiteloos als het hoofdpersonage dat hij parodieert. Het narcisme van Herman Gilis...

Klaas Tindemans

Clavigo wordt nog gespeeld van 23 tot 26 maart in Brussel Beursschouwburg en op 31 maart in Leuven Stadsschouwburg.

CLAVIGO
auteur: J.W. von Goethe,
vertaling en bewerking: Ivo Kuyt
en Luk De Vos, groep: ARCA-
N.E.T., regie: Herman Gilis,
dramaturgie: Pol Dehert, decor:
Mark Cnops en Herman Gilis,
acteurs: Luk De Koninck, Mark
Stemans, Netty Van Gheel,
Carmen Jonckheere, Bert Van
Tichelen, Mark Verstraete, Jappe
Claes.

Meer over deze
producties leest u
van Johan
Thielemans in
'Het postmoderne
Theater (pag. 40)
en van Wim Van
Gansbeke in diens
column op pag. 56.